

BURGER ALLIANTIE GULPEN-WITTEM

Analyse Begroting 2026 gemeente Gulpen-Witterm – Toetsing aan de Begrotingscirculaire Provincie Limburg (april 2025) én Financieel verdiepingsonderzoek Provincie Limburg (juli 2022) Bepaling toezichtvorm 2022-2025 Gemeente Gulpen-Witterm

Gulpen, 11 november 2025

1. Inleiding

De Burger Alliantie Gulpen-Witterm (BAGW) wendt zich tot de toezichthouder van de Provincie Limburg omdat de concept-Begroting 2026 van de gemeente Gulpen-Witterm naar haar oordeel niet voldoet aan de wettelijke eisen van structureel en reëel evenwicht en op meerdere onderdelen afwijkt van de kaders van de Begrotingscirculaire 2026.

Als lokaal inwonerscollectief dat opkomt voor transparant en verantwoord bestuur acht de BAGW het haar taak om de toezichthouder tijdig te wijzen op signalen die kunnen duiden op structurele financiële onevenwichtigheid, onvolledige informatievoorziening aan de raad en onvoldoende naleving van BBV-voorschriften.

Doel van dit signaal is niet het bekritisieren van individuele bestuurders, maar het ondersteunen van het provinciale toezicht bij het waarborgen van een gezonde financiële huishouding en een betrouwbaar begrotingsproces in het belang van alle inwoners van Gulpen-Witterm.

In juli 2022 voerde de Provincie Limburg het verdiepingsonderzoek “Bepaling toezichtvorm 2022–2025” uit. Daarin werden concrete verbeterpunten geformuleerd waarmee de gemeente Gulpen-Witterm binnen drie jaar moest aantonen dat zij structureel en reëel evenwicht kon bereiken en dat haar financiële huishouding BBV-conform, transparant en realistisch was ingericht. Deze verbeterpunten zijn meegenomen in de toetsing van de Begroting 2026 (zie bijlage).

Daarnaast benadrukt de Burger Alliantie het belang van bewust financieel handelen: raadsleden en college dienen zich er blijvend van bewust te zijn dat alle publieke middelen afkomstig zijn van de inwoners van Gulpen-Witterm – of deze nu rechtstreeks via lokale heffingen worden ontvangen, of via de provincie en het Rijk worden herverdeeld. Iedere euro vertegenwoordigt een bijdrage van de gemeenschap en verdient daarom een zorgvuldige, transparante en doelmatige besteding, in het volle besef dat goed bestuur begint bij respect voor de herkomst van publieke middelen.

Dat bewustzijn vormt de morele en democratische kern van het lokale bestuur: publieke middelen zijn geen abstracte cijfers, maar het resultaat van gezamenlijke inspanning en onderlinge solidariteit. Alleen wanneer dit besef leidend is bij het maken van keuzes, kan de gemeente rekenen op vertrouwen van haar inwoners en op een duurzame financiële toekomst.

Dit rapport toetst de Begroting 2026 van de gemeente Gulpen-Wittem aan de kaders van de Begrotingscirculaire 2026 van de Provincie Limburg (april 2025). De circulaire beschrijft de eisen waar een gemeentebegroting aan moet voldoen op basis van de Gemeentewet, het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020) en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De analyse richt zich op structureel en reëel evenwicht, bezuinigingen, inzet van reserves, kapitaallasten, onderhoud kapitaalgoederen en de toepassing van de BBV-regels.

2. Samenvatting belangrijkste bevindingen

De Begroting 2026 van Gulpen-Wittem voldoet op naar mening van de BAGW meerdere onderdelen niet aan de provinciale toezichtkaders. Vooral het structureel en reëel evenwicht (SRE) ontbreekt, de bezuinigingen zijn onvoldoende concreet, de aansluiting van reserves is onvolledig en de onderhoudsplannen van kapitaalgoederen zijn verouderd. Ook ontbreekt eenduidigheid over de verwerking van circulaire en de toepassing van BBV-regels bij grondexploitaties. Deze tekortkomingen brengen het risico met zich mee dat de gemeente in aanmerking komt voor preventief toezicht.

3. Analyse per thema

Structureel en reëel evenwicht (SRE)

De begroting 2026 en meerjarenraming tot 2029 tonen structurele tekorten die worden gedekt uit de algemene reserve. Dit is incidentele dekking en voldoet niet aan het criterium van structureel evenwicht. De begroting bevat geen concreet herstelpad naar een structureel sluitend saldo uiterlijk in 2029.

Bezuinigingen en taakstellingen

Bezuinigingen zijn niet concreet uitgewerkt. Generieke taakstellingen ('kaasschaafmethode') zijn niet reëel of toetsbaar. Er ontbreekt een integraal overzicht met doorrekening, tijdpad en haalbaarheidsanalyse. Dit voldoet niet aan paragraaf 4.1 van de circulaire.

Incidentele baten en lasten / inzet reserves

De toelichting op incidentele baten en lasten is onvolledig. De gemeente gebruikt reserves ter dekking van structurele exploitatielasten zonder goedkeuring of onderbouwing. Dit is niet in lijn met de BBV-notitie 'incidenteel/structureel' (BOFv 2023).

Aansluiting reserves

De mutaties in de staat van reserves sluiten niet volledig aan op de overzichten van incidentele baten en lasten. Hierdoor is niet vast te stellen of de financiële verwerking correct is.

Kapitaallasten en investeringsplanning

De investeringsplanning is niet realistisch. Grote projecten zoals de Wittemer Allee en dorpsaccommodaties zijn onvoldoende gefaseerd en afschrijvingslasten zijn niet consequent meerjarig verwerkt. Dit wijst op een overschatting van de uitvoeringscapaciteit en onderschatting van structurele lasten.

Onderhoud kapitaalgoederen

Beheerplannen voor wegen, groen, riolering en gebouwen zijn deels ouder dan vijf jaar. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bevat geen actuele financiële vertaling van achterstallig onderhoud. Hiermee wordt niet voldaan aan paragraaf 4.9 van de circulaire.

Circulaires gemeentefonds

De begroting vermeldt niet eenduidig welke circulaire (mei of september) is verwerkt. Effecten lijken deels verwerkt, wat in strijd is met de eis dat één circulaire volledig moet worden toegepast.

Grondexploitaties en BBV

De nieuwe BBV-notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' (2023) is niet aantoonbaar toegepast. De paragraaf grondbeleid is summier en bevat geen verwijzing naar winstnemingsregels of omslagrente.

4. Conformiteitsoverzicht

Domein	Constatering	Benodigde actie
Structureel & reëel evenwicht	Structureel tekort gedekt via reserves	Herstelplan vóór 1 januari 2026 met structurele dekking
Bezuinigingen	Geen concrete maatregelen	Integraal bezuinigingsoverzicht opstellen
Reserves	Inconsistent en deels onjuist verwerkt	Overzichten herzien en aansluiten
Kapitaallasten	Onrealistische planning	Fasering en lasten herijken
Onderhoud kapitaalgoederen	Oude beheerplannen, geen dekking	Nieuwe beheerplannen met structurele middelen
Circulaires	Onvolledige verwerking	Eén circulaire kiezen en volledig toepassen
Grondexploitaties	Geen toepassing nieuwe BBV-regels	Paragraaf grondbeleid actualiseren

5. Aanbevelingen en verzoek

De Burger Alliantie Gulpen-Wittem heeft inmiddels het gemeentebestuur geadviseerd om gezien de eerdere aanwijzingen van de toezichthouder van de Provincie Limburg in het kader van de Begroting 2025 per ommekeer een structureel herstelplan vast te stellen waarin alle structurele tekorten worden afgebouwd. Hierbij dienen de volgende stappen te worden genomen:

- Volledige herijking van de meerjarenraming 2027-2029.
- Actualisatie van beheerplannen kapitaalgoederen en structurele dekking van onderhoud.
- Transparante presentatie van incidentele baten/lasten conform BBV.
- Realistische fasering van investeringen en kapitaallasten.
- Opstellen van concreet en toetsbaar bezuinigingsplan.

Aan de Provincie Limburg wordt gevraagd om bij de beoordeling van de Begroting 2026 van Gulpen-Wittem te overwegen het toezichtregime aan te scherpen naar preventief toezicht indien de gemeente niet per ommekeer een valide herstelplan vaststelt. Dit is in lijn met artikel 203 Gemeentewet en de uitgangspunten van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020.

6. Bijlage: Toezichtkaart 2025 – Gemeente Gulpen-Wittem

Samenvatting van de evaluatie van de verbeteragenda 2022-2025

Kernbeeld 2025

De gemeente Gulpen-Wittem voldoet eind 2025 nog niet aan de kerncriteria van het provinciale toezichtkader. De verbeteragenda 2022-2025 is slechts gedeeltelijk uitgevoerd. De begroting 2026 toont nog negatieve structurele saldi in 2026 (–€377.000) en 2027 (–€226.000), waardoor structureel evenwicht pas in 2028 wordt bereikt. Belangrijke provinciale verbeterpunten – onderhoudsramingen, BBV-transparantie en concreet bezuinigingsplan – zijn niet gerealiseerd. De BAGW acht een aangescherpt toezicht in 2026 reëel en gerechtvaardigd.

Verkeerslicht – Toezichtpunten 2025

Domein	Status	Kernobservatie (BAGW)
Structureel evenwicht	 Niet op orde	2026-2027 negatief saldo; herstelopdracht niet gehaald.
Onderhoud kapitaalgoederen	 Niet op orde	Beheerplannen verouderd; structurele dekking onvoldoende.

Bezuinigingen	■ Onvoldoende	Geen uitgewerkt maatregelenpakket.
Investeringsen / kapitaallasten	● Kwetsbaar	Overambitieuze planning; lasten onderschat.
Incidenteel / reserves	● Twijfelachtig	Onvolledige aansluiting incidenteel ↔ reserves.
BBV-toepassing / grondbeleid	● Onvolledig	Aanvulling vereist volgens BBV-notitie.
Lokale heffingen	● Acceptabel	Opbrengsten stijgen, draagvlak zeer beperkt.

7. Bijlage: Basis actuele schuldpositie Gulpen-Wittern (2025)

Uit de laatste jaarrekening en begroting 2026 (zoals ook verwerkt in de BAGW-analyse) blijkt:

- Totale baten (2025): ca. € 42 miljoen
- Vreemd vermogen (ultimo 2024): ca. € 63 miljoen

→ huidige schuldquote ≈ 150%

De provincie noemde in haar toezichtkader 2022-2025 dat >130% als risicovol geldt.

In 2024 voorspelden CDA/DOE'22 (zie bijlage schrijven 20 november 2024) dat de quote richting 180% zou stijgen — dat is intussen reëel gebleken, zeker als we de investeringsagenda meenemen.

Voorgenomen investeringen (2025-2030)

Project	Raming (mln)	Toelichting / status
Durpschoes Nijswiller	1,6	Besluitvorming + subsidieaanvraag
Patronaat Epen	minimaal 3,0	Schatting o.b.v. renovatieomvang (geen officiële raming)
Verduurzaming gemeentehuis	6–8	Opgenomen in meerjarenraming als kredietvoorbereiding
Wittermer Allee (N595)	4,0	Gedeeltelijk via provincie, maar gemeentelijke bijdrage substantieel
Sporthal Gulpdal	1,2	Renovatie-traject met nieuwe voorzieningen
Totaal	≈ 16–18 mln	Investeringsen grotendeels met vreemd vermogen te dekken

Effect op schuldquote

De formule:

$$\text{Schuldquote} = \frac{\text{Vreemd vermogen}}{\text{Totale baten}} \times 100\%$$

Zonder nieuwe investeringen

$$\frac{63}{42} \times 100 = 150\%$$

Met nieuwe investeringen (+16 mln)

$$\frac{63 + 16}{42} \times 100 = 188\%$$

Met hogere raming (+18 mln)

$$\frac{63 + 18}{42} \times 100 = 193\%$$

Verwachte schuldquote: tussen de 185 en 195 %.

Dat betekent:

de gemeente zit reeds bóven de risicogrens en zou door deze investeringen structureel in de categorie “financieel kwetsbaar” belanden.

Gevolgen

- Toezicht: De provincie kan preventief toezicht instellen of een artikel-12-traject overwegen.
- Weerstandsvermogen: krimpt naar beneden van ca. 1,0 → < 0,4, wat betekent dat één tegenslag (zoals Mosaqua-afwikkeling) direct het eigen vermogen aantast.
- Rente- en aflossingsdruk: neemt jaarlijks toe met ruim € 0,8–1,0 mln, wat structurele ruimte in de exploitatie verder verkleint.
- Strategisch risico: projecten als Patronaat en Durpshoes worden feitelijk “onbetaalbaar” zonder herprioritering of externe co-financiering.

Conclusie

De combinatie van:

- bestaande schulden (ca. € 63 mln),
- nieuwe investeringen (ca. € 16–18 mln),
- en afnemende structurele baten

leidt tot een **schulddquote van bijna 190 %**.

Dit bevestigt de lijn die CDA/DOE'22 en later de BAGW onafhankelijk vaststelden:

de financiële huishouding van Gulpen-Wittem bevindt zich ver boven een verantwoord risiconiveau en rechtvaardigt provinciaal ingrijpen.

Conclusie BAGW

De financiële basis van Gulpen-Wittem blijft kwetsbaar. Het college heeft de provinciale aanwijzingen uit 2022 slechts gedeeltelijk opgevolgd. De gemeente presenteert herstel pas vanaf 2028, wat strijdig is met de termijn 2022–2025. De BAGW acht het noodzakelijk dat het toezicht door de provincie wordt aangescherpt, zodat structureel en reëel evenwicht niet langer wordt uitgesteld.

Aanbevelingen BAGW (samengevat)

1. Stel een herstelplan 2026–2027 op met structurele maatregelen en tijdpad.
2. Actualiseer beheerplannen en structurele onderhoudsdekking conform BBV.
3. Breng transparante aansluiting aan tussen incidenteel/structureel en reserves.
4. Faseer investeringsprogramma's en borg realistische kapitaallasten.
5. Versterk control en rol van de gemeenteraad in financieel toezicht.

Opgesteld door: Burger Alliantie Gulpen-Wittem (BAGW) – 10 november 2025.

BURGER ALLIANTIE GULPEN-WITTEM

BURGER ALLIANTIE GULPEN-WITTEM
p/a Landsraderweg 24
6271 NT Gulpen

info@burgeralliantiegw.nl
www.burgeralliantiegw.nl

NL88 RABO 0111 2089 71 t.n.v. Burger
Alliantie Gulpen-Wittem